

YERELLEŞME TEORİSİNİN ANALİZİ VE EKONOMİK PARAMETRELER ÜZERİNDEKİ RASYONALİTESİ

*Zülküf AYRANGÖL**
Mustafa TEKDERE†

ÖZET

1970’li yıllardan sonra geleneksel kamu yönetimi anlayışının sorgulanır hale gelmesi, yerelleşme olgusunun ulusal ve uluslararası düzeyde tartışılmasına sebep olmuştur. Bununla beraber güçlü bir reform dalgasının etkisi altına giren kamu yönetimi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde önemli değişiklikler yaşamıştır. Yerelleşme kavramı günümüzde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Literatürde genel kabul gören Dünya Bankası tanıma göre, kamusal yetki ve sorumlulukların merkezi yönetimden taşra örgütüne, yerel yönetimlere, yarı özerk yönetim örgütlerine veya özel sektöre devredilmesi olarak ifade edilmektedir. Gelişmiş ülkelerde yerelleşmeye önem verilmesinin ekonomik gelişme, istikrar ve demokratik gelişim gibi birçok amacı vardır. Çalışmada yerelleşmenin teorik temelleri ele alınmış ve onun ekonomik büyüme ve kalkınma, makroekonomik istikrar, bütçe açığı, borçlanma, istihdam, gelir ve kaynak dağılımı gibi ekonomik parametreler üzerindeki rolü incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Merkezi Yönetim, Yerel Yönetimler, Yerelleşme
JEL sınıflandırması: H70

THE ANALYSIS OF LOCALIZATION THEORY AND ITS THE RATIONALITY ON ECONOMIC PARAMETERS

ABSTRACT

After 1970s, becoming discussable the approach of traditional public administration has led to be discussed the phenomenon of localization in national and international level. However, public administration that has fall under the influence of strong waves experienced serious changes in developed and developing countries. The concept of localization is defined in different forms. According to the definition of World Bank that is generally accepted it is to transfer from central administration to local government, to semi-autonomous governmental organizations or to private sector. To be emphasis to localization in the developed countries have many purposes such as economic development, stability and democratic development. In this study, it is analysed the theoretical foundation of localization and its role on economic parameters such as economic growth and developing, macroeconomic stability, budget deficit, debt, employment, allocation of income and resources.

Key words: Central Government, Local Government, Localization.
Jel Codes: H70

* Yrd. Doç. Dr. Erzincan Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat Bölümü, zulkufayrangol@gmail.com

† Arş. Gör. Erzincan Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat Bölümü, mustafatekdere@gmail.com

1-GİRİŞ

Gelişmekte olan ülkelerde devletin kamu hizmetlerini sunma noktasındaki yetersizliği, gelişmiş ülkelerde de son yıllarda tartışma konusu olmaya başlanmıştır. Bu bağlamda devletin rolünün azaltılması, yeni yaklaşımların geliştirilmesi ve yeniden yapılanma, çalışmalarının öncelikli maddeleri arasındaki yerini almıştır (Toprak, 2005: s. 151). 1970’li yıllara kadar önemli bir değişime uğramadan devam eden geleneksel kamu yönetimi anlayışı bu yıllardan sonra Neo-liberal yaklaşımların etkisi ile ağır eleştirilere maruz kalmaya başlamıştır. 1980’li yıllara gelindiğinde ise yeni kamu yönetimi savunucuları, geleneksel kamu yönetiminin yüzyıldır sürmekte olan egemenliğine karşı çıkmışlar ve geleneksel yönetim modelinin gereğinden fazla bürokratik, duyarsız, verimsiz ve hantal olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu eleştiriler doğrultusunda yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren güçlü bir reform dalgasının etkisi altına giren kamu yönetimi hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde önemli değişimler yaşamıştır (Sözen, 2005: s. 31-37). Bu değişimler basit bir reform ya da yönetim tarzında kısmi bir değişiklik değil devletin yapısı, faaliyet alanı, toplum, birey ve piyasa ilişkileri, hizmet yöntemleri, çalışanların rolleri ve statülerinde kapsamlı ve radikal bir yapılanma sürecini ifade etmektedir (Eken, 2005: s. 30).

İfade edilen bu yapılanma süreci ise ağırlıklı olarak yeni kamu yönetimi anlayışı altında şekillenmektedir. Bu yeni anlayış, devletin üretici konumundan çıkmasını, piyasa mekanizması ve yerelleşmenin tercih ve teşvik edilmesini, devletin özel ve gönüllü kuruluşlar arasında katalizör görevi yapmasını ve vatandaşların müşteri olarak algılanıp onlara farklı tercihler sunulması gerektiğini savunmaktadır (Bilgiç, 2008: s. 37). Söz konusu bu faktörler ise yerelleşmeyi, özelleşmeyi ve serbestleşmeyi açıkça teşvik etmenin yanında kamusal mal ve hizmetlerin ilkeleri ve kamusal hizmet sunma tekniklerini de değiştirmektedir.

Bahsedilen değişimler ise gün geçtikçe önemi artan siyasi, idari, ekonomik ve kültürel boyutları olan “yerelleşme” kavramıyla birçok ülkede uygulama alanı bulmaktadır. 1980’lerin başlarından itibaren yaygın bir şekilde dile getirilen (Dyer and Rose, 2005: s. 105) yerelleşme, merkezi yönetimin elindeki planlama, karar verme ve kamu gelirlerinin toplanması gibi yönetsel yetkilerin bir kısmının merkezi idarenin taşra kuruluşlarına, yerel yönetimlere, yarı özerk kamu kurumlarına, meslek kuruluşlarına ve yönetimin dışındaki gönüllü örgütlere aktarılması ve bunlarla işbirliği içinde paylaşılmasıdır (Aydınlı, 2003: s. 73-74). Nihai anlamda özelleştirme ve piyasa mekanizmasına dönüşeceği ifade edilen bu akımın tanımından da anlaşılacağı gibi kamusal etkinliklerin halka yakın kuruluşlarca yürütülmesi ön plana

çıkarmakta ve yarı özerk, gönüllü ve özel kuruluşların ağırlığı arttırılmaktadır. Bu sayede ekonomik büyüme ve kalkınma, makroekonomik istikrar, bütçe açığı, borçlanma, bölgesel gelir ve kaynak dağılımı ve istihdam gibi ekonomik değişkenler üzerinde önemli olumlu gelişmeler sağlanacağı ifade edilmektedir.

2-KAMU YÖNETİMİ DÖNÜŞÜM SÜRECİ

Geleneksel kamu yönetimi anlayışı, 19. yüzyılın ikinci yarısından 20. yüzyılın son çeyreğine kadar uygulama alanı bulmuş ve o dönemlerde en çok Kıta Avrupa'sı ülkelerinden Fransa ile özdeşleşen kamu yönetimi anlayışı olmuştur (Eriçok, 2011: s. 160). Bu yönetim anlayışı Wilson, Weber ve Taylor'un düşüncelerinden beslenerek üç temel ilke üzerine inşa edilmiştir. Bunlar; siyaset-yönetim ayrımı, kamu-özel kesim ortaklığı ve bürokrasi kuramıdır. 1980'li yıllara kadar değişime uğramayan ve 20. yüzyıla damgasını vuran (Sözen, 2005: s. 36) bu yönetim tarzı 1980'li yıllardan itibaren bir hareketliliğin içine girmiştir.

Söz konusu hareketlilikte, toplumsal aktörlerin, 40-50 yıl önce pek dikkat çekmeyen yönetimin yetersizliği ve eksikliğini sürekli eleştirir hale gelmeleri etkili olmuştur. Bu eleştiriler kuralcılık, kırtasiyecilik, kayırmacılık, verimsizlik, gizlilik, bürokrasi odaklılık, topluma ve bireylere duyarsızlık gibi alanlarda yoğunlaşmaktadır. Geleneksel kamu yönetiminin sorumluluk ve risk almakta isteksiz davranması, kendini yenilememesi, sadece görevi olan hizmetleri yerine getirerek kendini yeterli hissetmesi, otoriter davranması ve hesap vermekten kaçınması kamu yönetimine olan toplumsal desteği de aşındırmıştır (Eken, 2005: s. 29). Süreklilik adına en önemli güç kaynağı olan toplumsal desteğin de kaybolmasıyla dönüşüm için birçok nedene sahip olan yeni paradigmanın savunucuları önemli bir avantaj elde etmiş ve sürecin ilk adımları atılmaya başlanmıştır.

Değişim taraftarları için toplumsal destek kadar önemli bir diğer nokta ise yaşanan ekonomik olaylardır. I. Dünya Savaşı ve 1929 Büyük Buhranı sebebiyle, krizleri ele almada başarısız olan Liberal iktisadi politikaların terk edilip, Keynezyen iktisadi politikaların uygulanması kamu yönetimini her alanda müdahaleci bir konuma getirmiştir. II. Dünya Savaşı'yla ortaya çıkan Sosyal Refah Devleti anlayışı sonucunda artan kamu hizmetleri ölçeğini karşılayabilmek için bu müdahaleci konum daha da artmıştır (Eriçok, 2011: s. 161). Kamu çıkarını en iyi devletin koruyacağını ifade eden Keynezyen Refah Devleti anlayışı ve bu anlayışın kamu hizmetleri noktasındaki yaklaşımları 1970'lerdeki ağır ekonomik bunalım ve krizlerinden sonra tıkanarak (Nohutçu ve Balcı, 2008: s. 18, Çiftçi ve Çürük, 2011: s. 29-

30) terk edilmeye başlanmıştır. 1973'teki petrol krizinin tetiklemesiyle 1970'ler boyunca görülen durgunluk, işsizlik, kamu yatırımlarının azalması (Bilgiç, 2008: s. 33), ödemeler dengesinin bozulması, kamu harcamalarının büyüklüğü, kamu hizmetlerinin yüksek maliyeti (Sözen, 2005: s. 39) ve dolayısıyla bütçe açıkları dönemin en önemli ekonomik sorunlarıdır.

Gerek ekonomik büyümenin durması, gerekse artan kamu harcamaları nedeniyle yaşanan 1970'lerdeki kriz, II. Dünya Savaşı sonrası oluşan bir konsensüsü ifade eden refah devleti ve onun kamusal hizmetleri sunumundaki aktif rolünün dışında, geleneksel kamu yönetimlerinin de sorgulanmasına yol açmıştır. Bu sorgulama sonucunda olumsuz gidişattan geleneksel kamu yönetimi ve ekonomi üzerinde önemli derece pay sahibi olduğu ifade edilen devlet sorumlu tutulmuştur. Devletin çok büyük ve çok pahalı iş gördüğü fikri zemin bulmaya başlamıştır. Bu durum sadece ekonomik sonuçları olan değil, aynı zamanda toplumsal, politik ve yönetsel sonuçları olan bir sorgulamadır. Nitekim bu sorgulamanın ekonomik sonucu, Keynezyen politikalarından Monetarist politikalara geçişken, politik sonucu Refah Devleti yerine Neo-liberal Devlet anlayışının benimsenmesi, yönetsel sonucu ise geleneksel anlayıştan yeni kamu yönetimi anlayışına geçiş olmuştur (Sobacı, 2011: s. 179).

3-SUBSİDİARİTY (HİZMETTE YERELLİK-YERİNDELİK) İLKESİ

Kavram olarak Subsidiarite yerellik, ikincil durumda bulunma, yardımcılık anlamlarında kullanılmaktadır. Gerçekten kelime sıfat olarak, bir eylemi, bir davranışı, bir kişiyi ya da kurumu güçlendirmeye yarayan onlara destek ve yardımcı olan, yedek ve ikincil kavramlarıyla özdeştir. Türkçeye ikame veya yetki ikamesi olarak çevrilebilmektedir (Şan, 2007: s. 62). 1992 Maastricht Anlaşması yerindelik ilkesinin Avrupa'da ilk defa bir hukuk düzeni olarak resmileştirildiği tarih olarak görünmektedir. Ancak kökeni eskilere dayanan ilke 19. ve 20. yüzyılda ulus devletlerin gelişimlerini üniter yapıda sağlamaları nedeniyle genellikle geri planda kalmıştır. 1557-1638 yılları arasında yaşayan düşünür Johannes Althusius'un devletin örgüt yapılarının yetkinin yerinden kullanılması esasına yönelik olarak federal yapılar şeklinde planlanması düşüncesi ilkenin altyapısını oluşturan anlayışlardan biri olmuştur (Çekiç, 2010: s. 160).

1950'lerden beri Avrupa Konseyi'nde ve Avrupa Topluluğu çatısı altında yapılan çalışmalar sonucu 1985'te imzalanan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ile (Alodalı vd., 2007: s. 2-3) Subsidiarite ilkesi şartın imzalandığı yıldan günümüze hem literatürde hem de uluslararası ve uluslararası bir kısım kuruluşların bazı kararlarında yer alan bir kavram haline gelmiştir. Kavram olarak net bir biçimde açıklığa kavuşturulduğunu söylemek mümkün

olmasa da mahalli idarelerin üst idarelerle ilişkilerinin düzenlenmesi yani idarelerarası hizmet bölüşümü sorununa çözüm bulunması açısından önem arz etmektedir (Nadaroğlu, 2001: s. 70). Türkiye tarafından 1988 yılında imzalanan ve bazı çekincelerle 1991'de onaylanan şartın 4. maddesinin 3. bendi hizmet paylaşımına şu bakış açısını getirmektedir. Kamusal sorumluluklar, genellikle ve tercihen yurttaşlara en yakın yönetimlerce gerçekleştirilmelidir (Yılmaz vd., 2012: s. 26).

Bu kuraldan ayrılmaya iki durumda olanak tanınmaktadır. Birincisi görevin kapsam ve niteliğinin bunu zorunlu kılması, ikincisi ise yerel yönetimlerin verilen görevleri yerine getirecek güç ve olanaklardan yoksun olmasıdır. Yerellik/Yerindelik ilkesinin bu tanımda yer alan biçimini tamamlayan 4. maddenin 2. bendinde ise yerel yönetimlerin yetki alanlarının dışında bırakılmış olmayan ve yasalarla başka (merkezi ya da bölgesel) yönetimlere verilmemiş olan her konuda takdir hakkına sahip olduğu belirtilerek (Keleş, 2010: s. 14) görev paylaşımında genel bir çerçeve oluşturulmak istenmiştir. Bu noktada kamusal hizmet sunma yetkisinin merkezi yönetimden yerel yönetimlere devredilmesi, yerel yönetim kapasitesini aşanların merkezi yönetimce üstlenilmesinin yanı sıra merkezi yönetimce veya yönetimlerce yapılamayacak hizmetlerin de ara bir bölgesel yönetime veya AB'de Brüksel'e devri ilkenin kapsamı içerisinde yer almaktadır (Toksöz vd., 2010: s. 71). Yani merkezi idare de her zaman her görevin en etkin ve verimli sunulduğu yönetim birimi olmayabilir (Özcan ve Mutuş, 2009: s. 70-92).

Sonuç olarak kamu yönetiminde yaşanan dönüşüm sonrası ortaya çıkan yeni kamu yönetimi anlayışı, ekonomi ve siyaset teorisindeki değişim (Neo-liberal Yaklaşımlar), özel, yerel ve gönüllü kuruluşların etkinliğinin artması ve benimsenen yerellik/yerindelik ilkesi yerelleşme sürecini tetiklemiş ve geliştirmiştir.

4-YERELLEŞME KAVRAMI VE TEORİSİ

Son yıllarda gittikçe popüler hale gelen yerelleşme terimi, gelişmiş birtakım kuruluşlarca demokratikleşme ve ekonomik büyümenin refahı nasıl arttırdığını açıklamak için kullanılan başlıca kavramlar arasında yerini almaktadır. Ancak yerelleşme sadece kamu sektöründe kullanılan bir kavram değildir. Özel sektörde de işverenler arasında kar odaklı anlayışların gelişmesi ve üreticilerin daha fazla sorumluluk sahibi olmasında başvurulan kavramlardan biri olmuştur (Edquist, 2005: s. 8).

Leung yerelleşmeyi, karar alma sorumluluğu, gücü ve yetkisinin kuruluşlar arasında, üst seviyedeki kuruluşlardan alt seviyedeki kuruluşlara transferi olarak tanımlamaktadır (Leung, 2004: s. 1). Başka bir tanımda ise yerelleşme siyasi, idari ve ulusal hiyerarşi içinde merkezi yönetimden düşük seviyedeki yönetim birimlerine gücün transferi, karar alma gücünün merkezi yönetimden bölgelere, belediyelere veya yerel yönetimlere transferi gibi geniş bir alana yayılımı ve yerel yönetimlerin ve vatandaşların katılımını sağlayan bir araç olarak ifade edilmektedir (Yuliani, 2004). Dünya Bankası tanımına göre ise yerelleşme, kamusal yetki ve sorumlulukların, merkezi yönetimden taşra örgütüne ve yerel yönetimlere ya da yarı özerk yönetim örgütlerine ve/veya özel sektöre devredilmesi olarak ifade edilmektedir (Keskin, 2008: s. 2).

Bu noktada iki konuya özellikle dikkat edilmesi gerekmektedir. Birincisi, merkezileşme ya da yerelleşmeyi birbirine zıt iki uç nokta olarak görmek yanlıştır. Yani birinin var olması diğerinin yok olmasını gerektirmemektedir. Örnek ülke uygulamalarında da görüleceği gibi her iki yöntem aynı anda bir arada bulunabilir hatta bulunmalıdır. Çünkü devletin bazı fonksiyonları açık biçimde merkezileşmeyi gerektirmektedir. Bu durumda söz konusu kavramların sadece birinden bahsetmek mümkün olmamakta ancak bunların birbirine göre derecesinden bahsedilebilmektedir. İkinci nokta ise yerelleşme türlerinin tanımlanması aşamasında oluşmaktadır. Bu konudaki ülke deneyimlerine bakıldığında tek tek ülke uygulamalarını bir sınıfa koymanın mümkün olmadığı ve söz konusu türlerin hepsinin bir arada görülebileceği belirtilmektedir (Tatar, 1993: 139).

Literatüre bakıldığında tanım konusunda olduğu gibi yerelleşme türleri üzerinde de değişik sınıflamalar olduğu görülmektedir. Burada en çok başvurulan sınıflama yöntemleri bölgesel ve fonksiyonel yerelleşmedir. Buna göre fonksiyonel yerelleşme, belirli bir fonksiyonu yürütme otoritesinin ulusal ya da yerel bazda bu konuda uzmanlaşmış örgütlere bırakılmasıdır. Bu fonksiyon sağlık, eğitim vb. hizmet alanlarını kapsayabilir. Diğer yandan bölgesel yerelleşme, kamuya ait fonksiyonların iyi belirlenmiş coğrafi sınırlara sahip yerel örgütlere devredilmesini içermektedir (Tatar, 1993: 139).

Başka bir sınıflandırmada yerelleşme normalde dört temel şekilde ve gücün transferi açısından üç seviyede gerçekleşmektedir. Bu dört şekli siyasi, idari, mali ve piyasa yerelleşmesi olarak ifade ederken, gücün transfer yapısına göre yerelleşmeyi tamamlayan seviyeleri ise dekonsantrasyon, delegasyon ve devolüsyon olarak ifade edilebilir (Hinsz at all, 2006: s. 2). Bu üç farklı seviyeye son zamanlarda özelleşme de dâhil edilmektedir.

4.1. Yerelleşme Çeşitleri

Siyasi Yerelleşme: Bazen demokratik şekilde seçilmiş yerel yönetimlere karar alma gücü ve yetkisinin devri siyasi yerelleşme olarak ifade edilmektedir. Bu tür yönetim biçimlerinin kendi meclisleri, yasa koyma, yargılama, güvenlik ve vergi toplama gibi genelde merkezi yönetime özgü yetkileri bulunmaktadır (Hinsz at all, 2006: s. 2, Yılmaz vd., 2012: s. 20). Siyasi yerelleşme, siyasal alanın yerelleşmesini ifade ederek halkın katılımı ve demokratikleşme olgularına odaklanmaktadır. Siyasi yerelleşme de siyasi otorite ve sorumluluk çoğulcu demokrasi, yerel katılım ve sivil toplumu geliştireceği düşünülen yönetim birimlerinin alt seviyelerine devredilmektedir (Keskin, 2008: s. 2).

Mali Yerelleşme: Yerel yönetimlere gelir toplama yetkisinin verildiği veya delege edildiği, bazen ihtiyaca göre merkezi kaynakların yerel otoritelere dağıtımını da içeren ve yerel otoritelere finansal kaynaklar üzerinde kontrol yetkisi veren değişiklikler mali yerelleşme olarak ifade edilmektedir (Hinsz at all, 2006: s. 2, Keskin, 2008: s. 2-3). Neyaptı (2005) mali yerelleşmeyi yerel seviyedeki yönetim kademelerine federal yönetimin mali güç ve sorumluluklarının aktarılması olarak tanımlarken, Rondinelli'de (1981) aynı şekilde mali yerelleşmeyi yerel yönetimlere ulusal yönetimin kaynakları kadar sorumluluklarının da transfer edildiği bir süreç olarak görmektedir.

Piyasa Yerelleşmesi: Piyasa yerelleşmesinde hükümetin kontrolündeki kamu sektöründen özel sektöre doğru bir sorumluluk akışı gerçekleşmektedir. Piyasa yerelleşmesinin merkezinde piyasa mekanizması vardır. Bu mekanizma hizmetlerin verimliliğini artırmanın yolu olarak talebe dayalı kaynak tahsisini ileri sürmektedir. Hatta en verimli hizmet sunumunun tüketicilerin talepleri ile uyumlu kaynak tahsisi yapılması ile gerçekleşeceğini belirtmektedir (Edquist, 2005: s. 11).

İdari Yerelleşme: Merkezden yerel seviyelere yönetim ve planlama sorumluluğunun devri (Hinsz at all, 2006: s. 2) idari yerelleşmenin en basit ifadesidir. İdari yerelleşmede siyasi yapıdan ziyade kamu hizmetlerine odaklanılmaktadır. Yerelleşmenin bu türünde yönetimin farklı seviyelerine idare gücü ve sorumluluğunu tekrar dağıtmanın yolları aranmaktadır. Kamu sektörü tarafından kontrol edilen ve/veya üretilen hizmetler (sağlık, eğitim, su arzı) üzerindeki otorite ve sorumluluğun kimin elinde olacağı araştırılmaktadır. Yönetim, finansman ve planlama sorumluluğu idarenin üst seviyelerinden uzaklaştırılmakta ve alt seviyedeki birtakım kuruluşlara aktarılmaktadır (Edquist, 2005: s. 9).

4.2. İdari Yerelleşme Seviyeleri

Dekonsantrasyon (Yetki Genişliği): Dekonsantrasyon, tüm kontrol merkezin elindeyken, merkezden yerel yönetimlere yönetim sorumluluklarının aktarılması olarak ifade edilebilir (Hinsz at all, 2006: s. 3, Dyer & Rose, 2005: s. 106, Lo, 2010: s. 129). Bir diğer deyişle merkezi yönetim kuruluşları içerisinde hiyerarşik olarak alt seviyedeki yönetim kademelerine (merkezin taşra örgütleri) otoritenin transferine dekonsantrasyon denilmektedir (Yılmaz vd., 2012: s. 19). Genellikle bölge müdürlükleri oluşturulması ve bu müdürlüklerin yetkilerinin genişletilmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bu özellikle Latin Amerika ülkelerinde kullanılan bir yerelleşme şeklidir (Winkler, 1989: s. 4). Bu yöntemde yerel birimlerin görevleri açıkça tanımlanmakta ve referanslarını bakanlıklardan almaktadırlar. Ancak yetkisini taşra teşkilatına vermiş olan birim her an bu yetkiyi geri alabilir (Mutlu, 2006: s. 33, Özmüş, 2005).

Delegasyon (Yetki Devri): Delegasyon, merkezi otorite tarafından yarı-özerk kuruluşlara ve yönetim birimlerinin alt seviyelerine güç ve yetkinin ödünç olarak verilmesidir. Yani bir diğer ifadeyle verilen otorite geri çekilebilir (Lo, 2010: s. 129). Kararlar yerel seviyede alınabilir ancak alınan kararlar merkez tarafından bozulabilir veya değiştirilebilir (Hinsz at all, 2006: s. 3). Yani otorite yarı-özerk kuruluşlara veya yönetim birimlerinin alt seviyelerine devredilirken mutlak güç merkezin elinde bulunmaktadır (Edquist, 2005: s. 10, Tatar, 1993: 140). Devolüsyondan önceki yönetim basamağı olan delegasyonda merkezi yönetimin sadece dolaylı kontrolü söz konusudur (Mutlu, 2006: s. 34).

Devolüsyon (Yerinden Yönetim): Devolüsyon idari yerelleşmenin en önemli şekli ve gerçek anlamda yerinden yönetim olarak görülmektedir (Yılmaz vd., 2012: s. 19). Çünkü merkezi yönetimin doğrudan kontrolü olmaksızın sorumluluk ve yetki devri bu seviyede gerçekleşmektedir (Edquist, 2005: s. 10). Delegasyondan daha ileri bir yerelleşme türü olan devolüsyon, gelir toplama ve harcama yetkisine ve özerkliğe sahip yerel birimlerin varlığına izin verir. Yerel yönetimler bölgelerinin sınırları çizilmiş, yasal statüleri açıkça tanımlanmış, gelir toplayabilen, gelirlerini arttırabilen ve harcayabilen bir dizi fonksiyona sahip birimler haline gelmişlerdir. Merkezden taşraya ve yerel yönetimlere sadece idari fonksiyonlar değil, yetki devride gerçekleşmiştir. Ancak hala merkezi yönetime bağlılık söz konusudur (Mutlu, 2006: s. 35, Özmüş, 2005, Tatar, 1993: 140-141).

4.3. Oates Teoremi

Oates, dışsallıkların fazla olmadığı ve benzer tercihlerin olduğu bir ortamda yerel kamu hizmetlerinin sağlanmasında yerel yönetimlerin daha etkin ve uygun olacağını ileri

sürmektedir. Çünkü yerel yönetimler halka daha yakındır ve onların özel tercihlerine cevap verebilir konumdadır. Ayrıca yerel hizmetlerin arzından daha yeni ve iyi yollar bulabilirler (Oates, 1999: 1120). Oates'e göre yerel yönetimler zevk ve tercihlerdeki farklılıklara daha kolay uyum sağlayabilir ve bu zevk ve tercihler üzerinde merkezi yönetime kıyasla daha iyi bilgi edinme avantajına sahiptir (Meloche at all, 2004: s. 2).

Oates'e göre hiçbir kamu malı benzer alansal özelliklere sahip değildir. Bunlara ilaveten farklı bölgelerin kamu hizmetleri için farklı tercihleri bulunmaktadır. Bu nedenle kamu hizmetlerinin sunumu farklı grupların farklı tercih ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir. Merkezileşmiş bir yönetim tercihlerin çeşitliliğini ve belirtilen alansal özellikleri yok sayabilir veya kamu hizmetlerine olan tercihler hakkında iyi ve sağlam bilgiler edinemeyebilir. Bu yüzden tüm vatandaşlara bir paket halinde kamu hizmeti sunar. Kamu mal ve hizmetlerinin bir paket halinde sunulması ise optimal bir yaklaşım değildir. Optimal sınırlara yaklaşılmak isteniyorsa kamu mal ve hizmetlerinin sunum seviyelerine karar verilirken, o mal veya hizmeti tüketen bireylerin tercihleri ile kamusal mal sunumu arasında ideal bir bağlantı kurulması gerekmektedir. Bu bağlantının kurulması için de yerelleşmiş bir yönetim yapısına ihtiyaç vardır. Çünkü her yönetim kademesi refahını maksimize edecek yolları arar, kendini oluşturan faktörlerin tercihleri hakkında tam bilgi sahibidir. Bu sayede çıktılar üzerinde Pareto-etkinlik sağlanırken, fayda fiyatlandırması aracılığı ile finansman yöntemi de uygulanabilmektedir (Tanzi, 1995: s. 298-299).

Özetle, Oates'in yerelleşme politikasının ana teması; merkezileşmenin maliyetli bir sistem olduğu esasına dayanmaktadır. Eğer tercihler coğrafi olarak değişiklik gösteriyorsa, merkezi yönetim tarafından sunulan bu paket halindeki kamusal mal ve hizmetler, bazı yerleşim birimlerinin tercih ettikleri tüketim seviyesinden az veya fazla tüketmelerine neden olabilir. Bu nedenle her mal ve hizmet farklı yönetim kademelerince sunulmalıdır. Bu sayede hizmet sunumunda çeşitli tercihlerin göz önüne alınmasında nispeten bir avantaj sağlanabilir. Bu noktada yerel yönetim birimleri vatandaşlara tercihleri doğrultusunda seçim imkânları tanımaları nedeniyle ön plana çıkmaktadır (Tanzi, 1995: s. 298-299).

Oates ayrıca yerelleşmenin teknik anlamda verimlilik ve etkinliği geliştireceğini, yerel yönetimlerce kamu mallarının farklı biçimlerde üretiminin önemli bir tecrübe sağlayacağını ve yenilikçi gelişmelerin yaşanacağını belirtmektedir. (Gatti, 2001: s. 2-4).

4.4. Tiebout Teorisi

Tiebout ise yerelleşmiş bir devlet veya yönetim sisteminde, vatandaşların hareketliliğinin, oylama gücünün ve yerel yönetimler arasındaki rekabetin hem verimlilik artışı hem de vatandaşların tercihleri ile uyumlu yerel kamu hizmeti sunumu sağlayacağını ileri sürmektedir (Meloche at all, 2004: s. 2). Aslında bazı araştırmacılar yerelleşmiş sistemin rekabet için taşıyıcı bir etken olduğunu düşünmektedirler. Rekabeti getiren böyle bir sistemin hem kaynak tahsisi bakımından kamu sektörüne bazı yararlar sağlayacağı hem de rekabetçi piyasaları özel sektöre yaklaştıracığını ifade etmektedirler. Bu düşüncelerin bir boyutunu da Tiebout Hipotezi oluşturmaktadır (Tanzi, 1995: s. 299, Dileyici ve Vural, 2006: s. 165).

Nihai anlamda etkin ve verimli bir piyasa niteliği kazanan yerelleşme, kamu mal ve hizmetler için farklı nüfus gruplarının tercihlerinin belirlenmesine yardımcı olabilmektedir. Kamusal malların sunumu konusunda yerel ve merkezi idare arasındaki en büyük farklılıklar burada oluşmaktadır. Tüketici-seçmenlerin tercihleri merkezi seviyede ele alındığında hükümet bu tercih kalıplarını ayarlamayı dener. Hâlbuki yerel seviyedeki çeşitli yönetim birimleri söz konusu tercihlere göre harcama ve gelir kalıplarını arttırıp azaltarak ayarlamalar yapabilmektedir. Bu sayede Tüketici-seçmenler kendi tercih kalıplarına uygun biçimde faydalarını maksimize etmek için en uygun yerel yönetimlere hareket etmektedirler (Tiebout, 1956: s. 418).

Bu süreçte yerel politikacılara da önemli görevler düşmektedir. Yerel seçim sistemi yerel politikacılara kendini oluşturan bileşenler hakkında veya yerel tercihler hakkında doğrudan bilgi edinme fırsatı vermektedir. Bu durum kamu hizmetlerinin yerel tercihler ile uyumlu bir şekilde üretilmesini sağlayarak tahsis etkinliği yaratmaktadır. Ayrıca seçilmiş yerel politikacılar, merkezdeki seçilmiş politikacılara göre halkın isteklerine daha iyi cevap verebilir konumdadırlar. Belirtilen üstünlük yönetimlerarası rekabetin faydalı yanları ile birleşince kamu hizmetlerinin sunum maliyetlerinin azalması muhtemeldir. (World Bank, 2002: s. 3).

Yerelleşme mantığı temelde ifade edilen bu iki teoriye dayanmaktadır. Dolayısıyla yerelleşme ile elde edileceği düşünülen diğer olumlu getiriler de bu teoriler etrafında veya şemsiyesi altında şekillenmekte ve genişletilmektedir. Ancak belirtilmesi gereken önemli bir nokta daha vardır. Bu nokta yerelleşme ile elde edileceği ileri sürülen verimlilik-etkinlik vb. diğer olumlu getiriler hakkında ikna edici ampirik kanıtlar olmamasıdır. Tartışmalar daha çok teorik zeminde gerçekleşmektedir. Bu nedenle herhangi bir sonuç çıkarmak zorlaşmaktadır (Meloche at all, 2004: s. 3). Zaten ilgili teorik literatürde de kamu hizmetlerinin sunumunda

merkezin veya yerelin mutlak üstünlüğünün olduğu hakkında bir sonuç ya da fikir birliği de bulunmamaktadır (Galiani and Schargrodsky, 2001: s. 1).

5. YERELLEŞMENİN AMAÇLARI

Yerelleşmenin ekonomik gelişme, istikrar ve demokratik gelişim gibi birçok amacı vardır. Yerelleşme ülke içindeki çatışmaları-karışıkları azaltabilir ve istikrarı arttırabilir. Vatandaşların yönetime katılımını sağlar ve yönetimin hesap verebilirliğini arttırır, böylece demokrasiyi geliştirir. Kamu kaynaklarının nasıl dağıtılacağı ile ilgili karar alma sürecinin gelişimi sağlayarak ekonomik gelişmeye ve refah artışına katkı sağlar (USAID, 2009: s. 5).

Görüldüğü gibi yerelleşme tek yönlü bir kavram değildir. Bu nedenle yerelleşme ile elde edilmek istenen başlıca amaçlar daha geniş biçimde ele alındığında Bunlar;

- Vatandaşlara karşı hükümetlerin cevap verebilirliğini geliştirerek sunulan hizmetlerin miktar ve kalitesi arttırmak,
- Ulusal ekonomik kalkınmayı daha etkin ve verimli bir şekilde yönetmek,
- Yerel veya bölgesel koşullar hakkında daha iyi bilgi sahibi olmak veya merkezi yönetim memurlarının yeteneklerini arttırmak,
- Böylece uygulamalar sırasında beklenmedik şekilde ortaya çıkacak problemlere daha hızlı ve daha cevap verebilir yerel programlar uygulayabilmek,
- Karar alma sürecine sosyal, dini, siyasi ve etnik grup temsilcilerinin katılımını arttırarak yatırımlar alanında kaynak tahsisi eşitliğinin sağlanmasına yardımcı olmak (Rondinelli, 1983: s. 9-13, Edquist, 2005: s. 13) olarak sıralanabilir.

6. YERELLEŞMENİN EKONOMİK ETKİLERİ

Ekonomik etkiler yerelleşme konusunun en önemli ve tartışmalı boyutunu oluşturmaktadır. Ekonomik büyüme ve kalkınma, makroekonomik istikrar, bütçe açığı, borçlanma, istihdam, gelir ve kaynak dağılımı gibi ekonomik parametreler üzerinde önemli etkileri olan yerelleşme kavramı ekonomik etkiler açısından kesin sonuçlar çıkarılamayacak derecede çelişkili olarak nitelendirilmektedir. Bu durum söz konusu alanda yapılmış ampirik çalışmalara da yansımıştır.

6.1. Ekonomik Büyüme ve Kalkınma

Tarihsel olarak yerelleşme için en sık şekilde belirtilen neden yerelleşmenin ekonomik kalkınma üzerindeki etkisidir. Yerel yönetimler ve idareler, kamu-özel ortaklıkları, insan kaynaklarının gelişimi, büyüme yanlısı düzenlemeler, vergisel çevreler ve kamu altyapı yatırımları da dâhil olmak üzere birçok boyutta ekonomik kalkınma ve yatırımlar için gerekli koşulları geliştirebilirler. Ayrıca yerel yönetimler yıkıcı etkisi de olabilmesine rağmen birbirleri ile rekabet ederek ekonomik kalkınmaya katkı sağlayabilirler (Meloche at all, 2004: s. 3, USAID, 2009: s. 24-25).

Yerel yönetimler kendi görevleriyle ilgili olarak farklı tercihlere kolayca cevap verebilirler. Bu sayede kaynakların kullanımı ve hizmetlerin dağıtımı gelişebilir. Daha iyi yollar, daha yüksek standartlarda okullar ve daha etkili sağlık hizmetleri verilebilir. Bir başka deyişle yerelleşmenin kamu hizmetlerinin tahsisinde daha fazla verimlilik sağlayarak ekonomik büyümeyi geliştirmesi beklenebilir (Meloche at all, 2004: s. 3, USAID, 2009: s. 24-25). Bir başka açıdan yerelleşme hizmet dağıtımı, iş çevrelerine çeşitli hizmetlerin verilmesi, işle ilgili aktivitelerde eğitilmiş insanların istihdam edilmesi ve işgücünün sağlığının gözetilmesi gibi birçok yönden ekonomik büyüme üzerine doğrudan etki etmektedir. Fakat yerelleşmenin hizmet sunumunu nasıl etkilediği, hizmet sunumu alanında ekonomik büyüme üzerine nasıl etki gösterdiğini belirleme konusunda sıkıntılar vardır. Ayrıca hizmetlerin arzı dışında ekonomik büyümeyi etkileyen birçok faktör de bulunmaktadır (Scott, 2009: s. 10-11).

Martinez-Vaguez ve Rider'ın (2005) Çin ve Hindistan'da mali yerelleşme analizi yaptıkları çalışmalarında da bu durum görülmektedir. Onların yaptığı çalışmada ekonomik büyüme ve yerelleşme arasındaki bağlantı açısından tutarlı bir kanıt elde edilememiştir. Ekonomik büyüme ile yerelleşme arasında doğrudan bir bağlantının olup olmadığı konusunda belirsizlik olsa da, yerelleşmenin dolaylı olarak büyümeyi etkileyeceği kaynakların bölgesel tahsisi, makroekonomik denge ve yolsuzluk gibi etkenler olmak üzere birçok yön vardır. Örneğin yerelleşme makroekonomik dengeyi arttırabilir ve yolsuzlukları azaltabilir. Ekonomik çevrede yaşanan bu gelişme ise ekonomik büyüme oranlarını olumlu etkileyebilir. Yani yerelleşme ile kamu sektörü verimliliği arttırılarak, hizmet arzı/dağıtımı ve düzenlemeleri gelişebilir. Bu gelişme ise daha üretken iş çevreleri ve yatırımcılar için daha teşvik edici bir ortam oluşturabilir. Ayrıca yerel yetkililerin yerel bilgilere daha hâkim olması iş ilişkilerinde uygun kararlar alınması açısından yerel birimleri daha uygun ve güçlü birimler haline getirebilir. Böylece büyük ölçekli yolsuzluk fırsatları azaltılabilir ve ulusal ekonomik büyümeye katkı sağlanabilir (Scott, 2009: s. 10-11).

Belirtilenlere ilave olarak yerelleşmiş yönetimlerin gelişme planlarını uygulamada ve düzenlemede, fiziki anlamda insanlara daha yakın olması nedeniyle, daha üretken olması, mal ve hizmetlerin kalitesi ve maliyeti ile ilgili olarak aralarında rekabet etmeleri ekonomik büyüme açısından olumludur. Fakat rekabet her zaman maliyetleri azaltmayabilir. Rekabet kamu hizmetlerinin ve temel altyapı hizmetlerinin optimal düzeyin altında sunumuna neden olabilir. Bu durumun ise büyümeyi geciktirici etkileri olması muhtemeldir (Martinez-Vaguez & McNab, 2001: s. 23, Martinez-Vaguez & McNab: 1997: s. 18).

Yerel yönetimlerin vergisel yerelleşme ile gelirlerini artırabilmesi, özgürce harç toplayabilmeleri, belirli yerel kaynakları hareketlendirme konusunda daha iyi konumda olmaları (Demircan, 2008: s. 109), toplam paylaşılan ulusal gelirleri daha iyi biçimde gerekli alanlara kanalize edebilmeleri (Adamolekun, 1991: s. 79), böylece kamu görevlilerinin görevi kötüye kullanmalarının önüne geçilebilmesi (Acar ve Kitapçı, 2009: s. 89) ekonomik büyüme ve kalkınma açısından önemli gelişmelerdir.

Yerelleşme ile ekonomik büyüme ve gelişme ilişkisi tek taraflı değildir. Yerelleşme ekonomik büyüme üzerine negatif etki de yapabilir. Çünkü yerelleşme, yerel seviyede yönetim kapasitesinin sınırlı olması, tecrübesiz personel ve yetersiz finansal kaynakların varlığında kamu sektörü verimliliğini azaltabilir ve hizmet sunumunu geliştirmeyebilir. Yerelleşme ile yerel yönetimleri yerel çıkar grupları ele geçirilebilir. Çünkü yerel yönetimler hesap verebilme ve daha iyi yerel bilgi elde edebilme baskısıyla çalışırken yerel çıkar gruplarına karşı daha savunmasız hale gelebilirler. Bu çıkar grupları ise aldıkları kararlarla verimli iş gelişimini zayıflatır ve genel olarak ekonomik büyümenin artmasını sağlamaktan ziyade belirli kişilerin çıkarlarına yönelik kararlar alıp fayda sağlayabilirler. Ayrıca yerel yönetimlerin planlama, düzenleme ve işletme lisansı gibi ekonomik gelişme yararına yaptıkları aktiviteler kamu yararı mantığıyla verimsizleşebilir ve rant sağlayıcı aktiviteler olarak görülüp sömürülebilir (Scott, 2009: s. 11). Söz konusu durumlar ise ekonomik gelişmeyi engelleyici etkenler haline dönüşebilir.

6.2. Makro Ekonomik İstikrar

Yerelleşme ile makroekonomik istikrar arasında önemli bir bağlantı vardır. Yerelleşme veya yerelleşmenin en ön emli boyutu olan mali yerelleşme de; yerel elitler yönetimleri ele geçirebilirler ve kamu hizmetleri alanındaki yolsuzluklar artabilir. Bu tür olaylar dengesizlikleri arttırır, sefahat düşkünü hareketleri geliştirir ve makroekonomik dengeyi tehlikeye atabilir (Faguet & Sanchez, 2008: s. 1295).

Yerelleşme, eyaletler ve yerel birimlerce gerçekleştirilen tehlikeli fırsatçı davranışların artışına neden olabilir. Sınırların olmaması ve fırsatçılık, makroekonomik denge ve diğer amaçları zayıflatabilir. Bu problemlerin başlıca kaynağını ise yerel yönetimlere uygulanan bütçe sınırlamalarının yumuşatılması oluşturur. Ayrıca mali, politik ve finansal kuruluşlar özellikle gelişmekte olan ve geçiş ülkelerinde saf piyasa disiplini bozarlar bu nedenle özellikle yerelleşmenin ilk aşamalarında makro dengenin bozulmaması için güçlü mali sınırlamalar gerekebilir (PREMnote 41, 2000).

Bazı ülkelerde bölgesel yönetimler eğitim ve sağlık gibi önemli ve pahalı hizmetlerin sorumluluğunu almaktadırlar. Fakat bu harcamaların/hizmetlerin finansmanı için geniş biçimde merkezi kaynaklardan yararlanmak zorundadırlar. Bölgesel yönetimlerin hizmetleri finanse etmesi beklentisine girildiğinde ise onlar bazı gelir ve tüketim vergisi gibi gelir kaynaklarını genişletmek istemekte veya zorunda kalmaktadırlar. Bu durum ise makro dengeyi bozabilir, merkezin elindeki kaynakları azaltabilir, bölgesel farklılıklara neden olabilir (Economic Premise, 2010: s. 5). Ayrıca vergileme gücünün yerel otoritelere verilmesi ulusal seviyede vergi reformlarının yapılmasını zorlaştırarak (Hinsz at all, 2006: s. 21) makro dengeyi tehlikeye atabilir. Bazı ekonomistlere göre yerelleşmiş sistemde politika yapma gücü farklı seviyelerde paylaşıldığı için, mali ve parasal politikalar üzerinde merkezin kontrolü azalır ve ülkelerde makroekonomik problemlerde artışlar görülebilir (Ebel & Yılmaz, 2002: s. 13). Yerelleşmenin hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi ve merkezi yönetim ile arasında mali dağılımların netleştirilememesi Arjantin, Kolombiya ve Brezilya örneklerinde olduğu gibi kısa vadede makroekonomik istikrarsızlıklara yol açabilmektedir. Orta ve uzun vadede bu etkilerin zayıfladığı görülmektedir (Çelen, 2006: s. 185).

Yerel yönetimlere mali özerkliğin tanınması, makroekonomik istikrarsızlığa karşı mücadelede mali politikaların koordinasyonunu güçleştirir. Ayrıca ülkede yaşanan ekonomik dalgalanmalardan yerel yönetimlerin gelir ve harcamaları önemli ölçüde etkilenir. Bu durum yerel yönetimlerin makroekonomik dengesizliklere karşı korumasız kalması sonucunu doğuracaktır (Ulusoy ve Akdemir, 2009: s. 266-267). Bir diğer ifadeyle yerel yönetimler ekonomik dengeyi sağlayıcı hareketler yapamayabilirler. Çünkü onlar ekonominin konjonktürüne göre kendi bütçelerini düzenleme gücüne sahiptirler. Bu süreçte geniş ve dinamik vergi tabanları yerel yönetimlere verilmişse ve merkezi yönetimin harcama sorumlulukları kolayca dizginlenemiyorsa makroekonomik problemlerin yaşanması kaçınılmazdır (Tanzi, 1995: s. 304-307).

Yerel yönetimlerce sermaye piyasalarına kontrolsüz girişlerin olması ve bütçenin yanlış yönetimi ekonomide denge sağlama çabalarını tehlikeye atabilir (Spahn, 1999: s. 1-5) ve tekrarlanan merkezi hükümet açıkları makroekonomik riskler oluşturabilir (Burki, 1999: s. 4). Latin Amerika'da yerelleşme sonuçları göstermiştir ki yerel açıklardaki artış makroekonomik dengesizliklere, açıklara ve merkezi seviyede harcama artışlarına neden olmaktadır (Burki, 1999: s. 39). Son olarak mali yerelleşme bölgelerarası kaynakların daha eşitsiz dağılımına sebebiyet vermesi nedeniyle daha istikrarsız bir makroekonomik çevre oluşmasında önemli bir etken olarak gösterilebilir (Martinez-Vaguez & McNab, 2001: s. 20, Martinez-Vaguez & McNab, 1997: s. 16).

Yerelleşme ve mali yerelleşmenin makroekonomik denge üzerine belirtilen bu olumsuz etkilerinin yanında olumlu birtakım etkileri de bulunmaktadır. Mali federalizm ve makroekonomik yönetim arasındaki ilişki üzerine yapılan araştırmalarda, yerelleşmiş mali sistemin, makroekonomik yönetimin gelişmesi açısından merkezi mali sisteme nazaran daha büyük bir etkisi vardır. Nitekim ABD, Almanya, İsviçre ve Avusturya'da bu durum görülmüş ve enflasyon oranları düşmüş, çok dayanıklı bir makroekonomik performans oluşmuştur. Bu noktada yerelleşme sürecinde daha iyi bir makroekonomik performans yakalamak için merkezden yerele mali güç transfer edilmeli, ciddi kurumsal düzenlemeler yapılmalı, sıkı bütçe kısıtları uygulanmalı ve yerel yönetimler daha fazla sorumluluk üstlenmek için teşvik edilmelidir. Bu sayede makroekonomik dengesizlikler azaltılabilir (Ebel & Yılmaz, 2002: s. 13-15).

6.3. Bütçe Açığı

Yerelleşme ile makroekonomik denge arasındaki ilişkinin bir boyutu da bütçe ve bütçe açıkları noktasında oluşmaktadır. Merkezi yönetimler yerelleşme sonucunda yerel yönetimlerin gereğinden fazla harcama yapacağından, dolayısıyla bütçe açığı vereceğinden, bu açığı da kendisinin kapatmak zorunda kalacağından endişelenmektedir. Böyle bir durum merkezi yönetimin mali koordinasyon gücünün zayıf olduğu ve yerel yönetimlere sıkı bütçe uygulamalarını dayatamadığı yerlerde (Arjantin ve Brezilya) ortaya çıkabilmektedir (Bali, 2006: s. 155).

Mali yerelleşmede merkezden yerele transfer edilen gelir ve harcamalar arasında dikkatli bir denge oluşturulması gerekir. Yerelleşme, transfer edilen fonksiyonlarla ilişkili olarak yerel yönetimlerin mali pozisyonunu zayıflatabilir. Diğer yandan artan merkezi transferler yerel gelir artışı çabalarının altyapısını zayıflatabilir. Yerel vergi çabaları ve hizmet

dağıtımını etkilemek makroekonomik dengeyi etkileyebilir. Çünkü zayıf biçimde planlanmış mali yerelleşme kontrol edilemeyen yerel yönetim bütçe açıklarına neden olabilir. Dört Latin Amerika ülkesinden (Meksika, Arjantin, Brezilya, Kolombiya) elde edilen tecrübeyle dikkatli makroekonomik mali yönetim yapılması gerektiğinin altı çizilmiştir. Mali yerelleşme sırasında transferler ve yerel yönetim harcamalarındaki genişleme 1994-1995 Latin Amerika Krizi'nde enflasyonu dengelemek ve bütçe açıklarını kontrol etmek konusunda yönetimlerin daha da zorlanmalarına neden olmuştur (Fritzen & Lim, 2006: s. 5).

Siyasi nedenlerle yerel bütçelerin uzun dönemde gevşetilmesi, finansal sıkıntılar ve kaynakların yanlış tahsisiyle sonuçlanabilir. Minimum seviyede kamu harcama yönetimi altyapısı yoksa yerelleşmenin muhtemel yararları azalabilir. Merkezin belirli bilgi ve gelirleri paylaşımı, yerelin paylaşılmış vergi tabanlarını karlı biçimde sömürmesine neden olabilir. Her ne kadar vergi mükelleflerinin tercihlerine daha iyi cevap verebilir bir yapı oluşsa da bütçe dengesi için anayasal sınırlamalar gerekebilir (Tanzi, 1995: s. 304). Yerelleşme ile bütçe açıkları arasındaki ilişki ampirik çalışmalara da konu olmuştur. Neyaptı 2005'te yaptığı çalışmada harcamaların yerelleşmesi ile bütçe açığı arasında önemli ve negatif bir ilişki bulmuştur. Aynı çalışmada özellikle ülke büyükse, gelirlerin yerelleşmesi iyi yönetim sağlayarak düşük açıklar elde edilmesine de yardımcı olabilir denilmiştir (Neyaptı, 2005).

6.4. Borçlanma

Yerelleşme ile makroekonomik denge ve bütçe açığı ilişkisinde anahtar roldeki faktörlerden biri de borçlanmadır. Yerelleşme ile yerel yönetimler gelirlerinin üzerinde borçlanma yapabilirler. Bu durum bütçe açıklarına neden olabilir, bu açıklar ise merkezce yapılan transferlerle veya borçlanmayla giderilebilir. Söz konusu durum merkezi yönetime aşırı bağılılığı arttırmakla birlikte, transfer sisteminde objektif kriterlerin olmaması durumunda bölgesel kaynak dengesizliklerini de arttırabilir. Yerel yönetimlerin aşırı borçlanması ise başta borçlu olan idareler olmak üzere ülkenin kredibilitesini olumsuz etkileyerek, gelecek nesillere önemli miktarda borç yükü devredilmesine neden olabilir. Ayrıca mali kapasiteleri sınırlı fakat yerel hizmetlere olan talep ile hizmet maliyetinin yüksek olduğu yerlerde yerel yönetimlerin sorumluluk almaktan kaçınmaları ya da harcamalarını borçlanmayla finanse etmeleri durumunda bütçeden faiz ödemelerine ayrılan pay artabilir ve dolayısıyla kamu hizmetlerine ayrılan pay azalabilir (Ulusoy ve Akdemir, 2009: s. 266-267).

Örneğin İspanya'da finansal yerelleşme bölgesel düzeydeki kamu idareleri ile yapılmaktadır. Her özerk toplum kendi önceliklerini yürütme ve seçme yetkisine sahiptir. Bazı toplumlarda eğitime yüksek bir öncelik verilirken bazı toplumlarda verilmemektedir.

Ayrıca her bölgesel yönetim elde ettiği ödeneklere ilave olarak ve finansal yerelleşmenin bir sonucu olarak kendi önceliklerine göre borçlanma da yapabilmektedir. Bu durum İspanya’da yerelleşme üzerine gerçekleştirilen reform sürecinden sonraki on yılda birkaç bölgenin borçluluk seviyesini endişe verici derecede arttırmıştır (Hanson, 1997).

Yerelleşme ile yerel yönetimlerin borçlanma ilişkisinde yerel yönetimlere devredilen hizmetin yapısı çok önemlidir. Eğer hizmetin yapısı ile gelir kaynakları arasında bir bağlantı kurulmaz ise borçlanma seviyesinde artış yaşanması muhtemeldir. Fakat yerel yönetim birimleri yeterli öz gelir kaynaklarına sahipse borçlanmanın boyutu değişiklik gösterebilir. Örneğin İsveç’te illerin ve belediyelerin kendi öz gelirlerinin yeterli olması özellikle vergi gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payının yüksekliği borçlanma ihtimalini de ortadan kaldırmaktadır (Acar ve Kitapçı, 2009: s. 99). Fakat her yerel yönetim kendi öz gelirleri bakımından eşit düzeyde veya yeterli kapasiteye sahip değildir. Hizmetin yerelleşmesi bu nedenle borçlanmanın artmasına neden olabilir. Diğer yandan bireylerin ve ailelerin elindeki atıl fonların yerelleşme vasıtasıyla ekonomiye dâhil edilmesi kolaylaştığı için merkezi yönetimin üzerindeki kamu hizmetleri nedeniyle oluşan mevcut yük azaltılabilir. Böylece merkezi yönetimin borç yönetme ve ödeme kapasitesi/yeteneği gelişebilir.

Yerelleşme ile yerel yönetimlerin borçlanma ilişkisinde rotayı pozitif yöne çevirmek, gerçekleştirmek istenen dönüşüm açısından önemlidir. Bu yüzden belirli düzenlemeler yapmakta fayda vardır. Bunlar; yerel yönetimlerin borçlanmasına anayasal sınırlar getirmek, piyasada borçlanma konusunda sıkı disipline edici kurallar uygulamak ve merkezi yönetimlere borçlanma konusunda kontrol ve müdahale alanı bırakmaktır. Bu sayede yerel yönetimlerin borçlanmasının makroekonomik sıkıntılar çıkarmayacağı ifade edilebilir (Tanzi, 1995: s. 307).

6.5. Bölgesel Kaynak ve Gelir Dağılımında Dengesizlikler

Yerelleşme konusunda tartışılan bir başka alan bölgesel kaynak ve gelir dağılımındaki dengesizliklerdir. Bir ülkenin çeşitli coğrafi bölgelerinde farklı gelir ve harcama kapasitesine sahip yerel yönetimler bulunmaktadır. Bölgelerarası mali kapasite ve harcama farklılıklarının olması durumunda ve ülkenin tümünde aynı vergi oranı uygulandığında vergi kapasitesi yüksek olanlar diğerlerine oranla daha fazla gelir elde etme ve daha kaliteli hizmet sunma potansiyeline sahip olacaktır. Aynı zamanda yüksek vergi potansiyeline sahip idareler düşük oranlarla diğer idarelerin elde ettiği gelirleri sağlayabilecekler ve bu durumda bölgelerarası dengesizlikler artacak, emek ve sermaye gibi kaynakların bölgelerarası tahsisi olumsuz yönde

etkilenecektir (Ulusoy ve Akdemir, 2009: s. 266-267). Söz konusu bu durum ise kamu hizmetlerinin kalitesini ve hizmete giriş koşullarını etkileyecektir. Zaten birçok yönetim, hizmetlerin kalitesinde ve hizmete girişte eşitlik sağlayacak hükümler varsa, merkezi kamu harcamalarını azaltmak için yerelleşmeye başvurmaktadır. Çünkü zengin bölgelerdeki yerel yönetimler harçlar veya yerel vergi gelirleriyle merkezi kaynak tahsisindeki azalışı telafi edebilirken, yoksul bölgelerdeki yerel yönetimlerin bunu gerçekleştirme gücü olmayabilir (Hinsz at all, 2006: s. 5).

Ayrıca çoğu ülkede harçlar değişen sayı ve çeşitlerde gelir arttırmak amacıyla yerel yönetimlere bırakılmasına rağmen, toplam miktar bir ülkeden diğerine hatta aynı ülke içinde bir yerel yönetimden diğerine önemli farklılıklar göstermektedir. Buna ilaveten bu gelir kaynağını toplama ve uyum maliyeti bazı ülkelerde çok yüksek olabilmektedir (Adamolekun, 1991: s. 81). Sonuç olarak bu ve benzeri nedenlerle mahalli idarelerin ekonomik düzeylerinin aynı olmaması hizmetlerin ülke genelinde eşit bir şekilde sunulmasını engelleyebilmektedir. Aynı kalitede hizmet sunumunun sağlanması için yoksul bölgelerde yaşayanların daha fazla vergi ödemesi gerekmektedir. Oysa kamu hizmetlerinin ülke genelinde dengeli biçimde dağıtılması her ülke için bir zorunluluktur. Bölgelerarası farklılıklar düzeltilmelidir. Bilimsel, idari ve mali bir paylaşım yapılmalıdır. Hem gelir farklılıkları hem de dışsallıklar göz önüne alınmalıdır. Aksi takdirde göç olayları artabilir ve buna bağlı çeşitli sorunlar ortaya çıkabilir (Arslan, 2008: s. 278-279). Aynı zamanda siyasi ve idari yerelleşme yerel yönetimler ve yönetim üniteleri arasındaki finansal kapasite farklılıklarını arttırabilir. Çünkü yerel yönetimlerin gelirlerini arttırma yetenekleri farklıdır. Bu nedenle merkezi transferlerin yokluğunda yerel kaynaklara güvenmek dengesizlikleri arttırabilir (Fritzen & Lim, 2006: s. 5).

Bunun dışında siyasi yerelleşme ile eğitim ve sağlık gibi sektörler arasında kaynak tahsisinde yasal olmayan yerel siyasi müdahalelerde yapılabilecektir (Hinsz at all, 2006: s. 20). Ayrıca yerel yönetimler gelir dağılımında başarısızdır. Çünkü ulusal düzeyde gelir transferinin yönetiminde merkezi yönetim varken gereksiz bir görev üstlenmiş olur. Yerel yönetimler tarafından yapılan yeniden dağıtıcı politikalar hanehalkı ve firmalar üzerinde farklı vergi yükleri oluşturması nedeniyle göçlere sebebiyet verebilir. Bunun sonucunda zengin ve yoksul bölgeler oluşmakta veya mevcut dengesizlikler artmaktadır (Sakınç, 1998: s. 108). Bu nedenle harç vb. finansman kaynaklarına başvurulurken eşitlik problemi de hesaba katılmalıdır. Çünkü yoksullar kamusal mal ve hizmetlerden dışlanabilir (Adamolekun, 1991: s. 84).

7. YERELLEŞMENİN OLUMLU - OLUMSUZ ETKİLERİ VE YERELLEŞME UYGUMLARINDA BAŞARIYI GETİREN İLKELER

Yerelleşmenin teoride genel olarak üzerinde uzlaşa sağlanmış birçok olumlu etkisi vardır. Fakat kavram her derde deva bir kavram da değildir. Yani siyasi, idari ve ekonomik birçok alanda değişimler meydana getiren bu kavramın hem genel geçer koşullar hem de ülkenin kendine özgü koşullarından kaynaklanan nedenlerle olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Yerelleşme ilkeleri ve başarı koşulları aslında aşağıda belirtilen olumlu-olumsuz etkiler arasındaki ince çizgiyi oluşturmaktadır. Yani yerelleşme uygulamalarında belirli ilke ve koşullara riayet edilirse gerçekleştirilmek istenen dönüşümde olumlu sonuçlar alınması ihtimali daha yüksektir.

Tablo-3. Yerelleşmenin Muhtemel Etkileri ve Yerelleşmede Başarının İlkeleri

Yerelleşmenin Olumlu Etkileri	Yerelleşmenin Olumsuz Etkileri
<ul style="list-style-type: none">- Vatandaşların ihtiyaçları ve sorunları hakkında daha iyi bilgi sahibi olunmasını ve daha uygun adımların atılmasını sağlar.- Kaynakların daha iyi şekilde değerlendirilme fırsatını geliştirir.- Birlikte sunulması gereken hizmetlerin eşgüdümünü kolaylaştırır.- Yerelleşen sektörün kendi içinde ve diğer sektörlerle koordinasyonunu artırabilir.- Uzak bölgelerde iletişim, haberleşme, hava koşulları gibi özellikler nedeniyle ertelenen problemlerin çözümünü sağlayabilir.- Hedef nüfusu daha özellikli tanımlayarak hizmetlerin tekrarını azaltır, yerel düzeyde ekonomik tasarruf sağlar ve maliyetlerin azaltılmasına yardımcı olur.- Merkezin yükünü hafifletir ve merkezin rutin işlerden uzaklaşarak daha kalıcı plan, program ve politikalarla uğraşmasına zemin hazırlar.- Yerel yönetim ve taşra kuruluşlarının işbirliği ile yönetim kapasitelerinin gelişmesine yardımcı olur.- Yerelleşme karar verme sürecinde daha esnek, yenilikçi ve yaratıcı bir yönetimin oluşmasına yardımcı olur.- Halkın layık olduğu mal ve hizmetlerin en az maliyetle, yeterli sayı ve nitelikte halka ulaşmasını sağlayarak ulusal yatırımların etkinleşmesini mümkün kılar.- Halkın yönetime katılımını artırdığı için demokrasiyi geliştirir, kırtasiyeciliği azaltır, hızlı ve ihtiyaçlara uygun çözümler sunulmasına yardımcı olur.- Mali yerelleşme ile birlikte yerel idarenin sunduğu hizmetlerin maliyetine vatandaşların doğrudan katılımını sağlar ve böylece hizmet sunumunda yerel idareyi daha fazla sorumluluk sahibi yapar, bu durum ise demokratik gelişimlerin önünü açar.	<ul style="list-style-type: none">- Yerel yönetimlerin kapasitesi yeterli değilse, hizmetin temininde ve kalitesinde aksamalar meydana gelebilir.- Merkezin kontrol ve koordinasyon yeteneğini azaltabilir veya bir başka deyişle ülke düzeyindeki makroekonomik koordinasyonu zorlaştırabilir.- Devletin genel bütçe ve muhasebe usullerinin dışına çıkılmasına ve mahalli denetimin güçleşmesine neden olabilir.- Yerel çıkar ve baskı gruplarının kaynak tahsisine müdahalesine ve dolayısıyla etkisizlik ve yolsuzluklara yol açabilir.- Siyasi kayırmacılık, akraba ve eş-dost kayırmacılıklarını arttırabilir.- Farklı yerel yönetim birimleri arasında adaletsizlikler ortaya çıkarabilir.- Yerelleştirilen örgütsel birimlerin koordinasyonunda güçlükler doğabilir.- Bazı durumlarda ülkenin bütünlüğünü ve birliğini tehdit edici partizanca tutumlara neden olabilir, yani bir başka ifadeyle yerelleşme, milletler açısından, küreselleşmenin karşısında kendi kültürünü ayakta tutabilmenin bir aracı olurken, diğer taraftan da etnik mikro milliyetçilik akımlarına yol açarak ulus-devlet anlayışını tehdit eden gelişmelere neden olabilir.- Yerel örgütlere bırakılan hizmetlerde ülke çapında eşitlik ve kalite imkânı bozulabilir.- Yerelleşme ile yerel yönetimlere bırakılan hizmet alanları genişlerse bu hizmetlere yapılan harcamaları finanse etmek için yerel yönetimler ellerindeki yetkileri arttırmak isteyebilirler ve bürokratik işlemleri çoğaltabilirler.- Yerelleşme nedeniyle bölgeler harcamalarını kendi iktisadi ve mali kaynakları ile karşılamak zorunda olacakları için bölgesel farklılıklar artabilir.
YERELLEŞME İLKELERİ VE BAŞARI KOŞULLARI	
<ul style="list-style-type: none">- İlk olarak hizmet üretim-tüketim zinciri içerisindeki birimler arasında hesap verebilirlik ilişkisi kurulmalıdır.- Yerelleştirilmek istenen hizmet alanlarının ihtiyaçları iyi belirlenmelidir.- Hizmetin devredileceği alt düzey yönetim birimlerinin güçlü yönetsel ve teknik kapasiteye sahip olması sağlanmalıdır.- Altyapı, araç-gereç ve personel ihtiyacının karşılanması amacıyla yeterli lisans oluşturmak için taşra ya da yerinden yönetim örgütlerine yeterli yetki aktarılmalıdır.- Merkezi hükümet ve ana muhalefet partilerinin liderleri diğer örgütlerin planlama ve yönetime katılmalarını kabul etmelidir.- Merkezdeki memurların güçlerini devretme ve yerel yönetimlerle ilgili planları destekleme konusunda davranış biçimlerini değiştirmesi sağlanmalıdır.- İdarede çeşitli düzeyler arasındaki memurların ilişkileri, emirleri, rolleri, görevleri konusunda sınırlar belirlenerek, işlevsel paylaşımına gidilmelidir.- Organizasyon ve yönetim yapılarındaki değişiklikler açıkça tanımlanmalı yani yönetimlerarası mali sorumlulukların dağıtımı, kurumsal ve yasal çerçeve iyi belirlenmelidir.- Belirli işlevlerin gerçekleştirilmesi ve etkili katılım için hükümet görevlileri ile vatandaşlar arasında ortak bir anlayış yaratılmalıdır.- Halkın katılımı açısından yerel birimler kendi önceliklerini belirtmelidir.- Yerel yöneticiler, fonksiyonlarını, sorumluluklarını ve karar verme konusunda etkinliklerini arttırabilmek için üst makamlarla ilişki halinde olmalıdır.	

Kaynak: Mutlu, 2006: s. 39-40, Bucak, 2000: s. 13-16, Özmüş, 2005, Sezer, 2008: s. 104-105, Atasayar, 2005: s. 18-19, Terkeşli, 2003: s. 12-13, Sakınç, 2012: s. 78, Öztürk, 2011: s. 235, Uluatam, 2012: s. 68-69, Kirmanoğlu, 2007: s. 186 kaynaklarından yararlanılarak tarafımızca derlenmiştir.

SONUÇ

Birçok ülkede yerelleşme genişleyen siyasi ve ekonomik reform sürecinin bir yansıması olarak ortaya çıkmıştır. Dünya çapındaki siyasi değişimler yerel taleplere kulak verilmesine, ekonomik ve siyasi sistemlerin yerel topluluklara yaklaştırılmasına öncülük etmiştir. Bazı durumlarda ise ulusal siyasi sistemin çok korumacı olması gücün yerelleşmesini gerektirmiştir. Teknolojik değişiklikler ve faktör piyasalarındaki küresel bütünleşme, ekonomik sistemi yönetmek için gerekli yönetim birimlerinin boyutlarını da değiştirmiştir. Bir taraftan ekonomik hareketlilik, uluslararası düzeyde artan ekonomik bütünleşmenin idaresi için uluslararası kuruluşların oluşmasına yol açarken, diğer yandan kamu hizmetlerinin sayısındaki artış ile birlikte yerleşmiş kuruluşların etkinlik sağlayabilir düşüncesiyle hizmet sunum sürecine daha aktif katılımı sağlanmıştır. (Meloche at all, 2004: s. 4). Neo-liberal ekonomi politikalarının öncülüğünde, yerelleşme uzun yıllardır siyasi gündemde de yer edinmeye başlamıştır. Hükümet stratejilerinin bir parçası olarak yerelleşme geliştirmekte olan ülkeler de dâhil olmak üzere batı toplumlarında belirgin bir şekilde görülmeye başlamıştır (Karlsen, 2000: s. 525).

Uygulamada ve pratikte yerleşmenin mantıksal temellerini oluşturacak birçok faktör gösterilebilir. Yerelleşme için en genel teorik gerekçe yerel kamu malları için farklı yerel tercihlerin varlığında tahsis etkinliğinin sağlanmasıdır. Ne teorik ne de ampirik bir uzlaşma olmasa da yerleşmenin mantıksal çerçevesini oluşturan bir diğer konu yerelleşme ile ekonomik büyüme ve kamu sektörü boyutları arasındaki ilişkidir. Belirli çalışmalarda da vurgulandığı üzere yerel yönetimlerin bazı amaçların gerçekleştirilmesinde merkezi yönetimden daha etkin olduğu vurgusu yine yerelleşme taraftarlarının en çok dile getirdikleri noktadır. Fakat yerel güç odaklarının varlığı bu etkinlik konusunda mutlak bir görüş birliğine varılmasını engellemektedir. Yine yerelleşme bazen merkezin mali sıkıntılarından kurtulmasının bir yolu olarak da görülmektedir. Bu nedenle daha alt düzeylerde veya yönetim kademelerinde yerelleşme ile mali istikrarsızlık arasında güçlü bir ilişkinin görülmesi de muhtemeldir. Yerelleşme için temel iktisadi mantığın bir boyutunu da yönetimlerarası rekabeti geliştirmesi oluşturmaktadır. Yani yerelleşme vatandaşların istek ve arzularının karşılanması noktasında yerel yönetimleri rekabet güdüsüyle müşteri odaklılığa sevk ederek daha verimli ve etkin hale getirmektedir. Ayrıca yerelleşme süreci sadece ekonomik ve idari

gerekleşmelerle şekillenen bir süreç değildir. Örneğin siyasi amaçlarla yerelleşme ihtiyacı halka daha yakın yönetimlerin oluşturulması noktasında yoğunlaşmaktadır. Böylece demokrasinin gelişeceği, rüşvetin engelleneceği ve hesap verebilirliğin artacağı ifade edilmektedir (Litvack et al., 1998: s. 5).

Yerelleşmenin teoride genel olarak üzerinde uzlaşmış birçok olumlu etkisi vardır. Fakat siyasi, idari ve ekonomik birçok alanda değişimler meydana getiren bu kavramın hem genel geçer koşullar hem de ülkenin kendine özgü koşullarından kaynaklanan nedenlerle olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Yerelleşmenin, çalışmada bahsedilen ekonomik parametreler üzerindeki etkisine bakıldığında ise özellikle bazı ülkelerde yerel yönetim geleneğinin zayıf oluşu, bölgeler arasındaki gelişmişlik farkı ve merkezi vesayetın ağırlığında hizmetlerinin finansmanının yerel kaynaklarca karşılanmasında ciddi sıkıntılar yaşanabilir. Mali açıdan merkezi yönetim transferlerine bağımlı olan yerel birimlere hizmetlerinin finansmanı için birtakım gelir kaynakları verildiğinde veya kaynaklar üzerinde tasarruf etme hakkı tanındığında kaynakların verimsiz kullanımı da söz konusu olabilir. Bu nedenle bu parametreler üzerinde arzulanan olumlu etkiler meydana gelmeyebilir.

Gelirlerin giderleri karşılamaması nedeniyle söz konusu yetersizliklerin borçlanmayla giderilmesi durumunda ise borçlanma ve bütçe açığı konusunda yerel birimlerin iyi bir performans göstermeyeceği söylenebilir. Uluslararası uygulamalardan elde edilen sonuçlar çerçevesinden bakıldığında, mevcut düzende kaynak ve gelir dağılımında adaletsizliklerin olduğu bir ülkede yerelleşme ile birlikte bu dengesizliklerin daha da arttırılabileceği söylenebilir.

KAYNAKÇA

[1] Acar, İ. A. ve Kitapçı, İ. (2009). Bir Mali Yerelleşme Deneyimi Olarak İsveç. *Maliye Dergisi*, Sayı: 157,

http://212.174.133.188/calismalar/maliye_dergisi/yayinlar/md/157/05.ibrahim.Attila.ACAR_ismail.KiTAPCI.pdf

[2] Adamolekun, L. (1991). Decentralization Policies: Problems and Perspectives. *Asian Journal of Public Administration*, 13(1), s. 67-92.

[3] Alodalı, M. F. B., Özcan, L., Çelik, F. ve Usta, S. (2007). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye’de Belediyelerde Özerklik. *Selçuklu Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F.*

Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı, <http://iibfdergi.kmu.edu.tr/userfiles/file/mayis2007/1.pdf>.

[4] Arslan, N. T. (2008). Yerelleşme, Özerklik ve Demokratikleşme Açısından Mahalli İdareler Hakkında Bir Değerlendirme. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1841.pdf>.

[5] Atasayar, H. H. (2005). *Milli Eğitim Bakanlığı Taşra Örgütü Yöneticilerinin Yerelleşme Konusundaki Görüşleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, <http://www.belgeler.com/blg/sde/milli-egitim-bakanligi-tasra-orgutu-yoneticilerinin-yerelleşme-konusundaki-gorusleri-ideas-of-the-provincial-managers-of-the-ministry-of-national-education-about-localization>.

[6] Aydınli, H. İ. (2003). 1980 Sonrası Türk Belediye Sisteminde Yeni Liberal ve Desantralist Eğilimler. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (5), 2003/1, s. 73-86, <http://kosbed.kocaeli.edu.tr/sayi5/aydinli.pdf>.

[7] Bali, B. B. (2006). *Mali Desantralizasyon Sürecinde Yerel Yönetimlerin Borçlanması: Bir Teorik Çerçeve Denemesi*. A. Güner, S. Yılmaz, (Ed.), Mali Yerelleşme: Teori ve Uygulama Üzerine Yazılar, Güncel Yayıncılık, 1. Basım, İstanbul.

[8] Bilgiç, V. K. (2008). *Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı*. A. Balcı, A. Nohutçu, N. K. Öztürk, B. Coşkun (Ed.), Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar; Sorunlar, Tartışmalar, Çözüm Önerileri, Modeller, Dünya ve Türkiye Yansımaları, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.

[9] Bucak, E. B. (2000). *Eğitimde Yerelleşme*. Detay Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.

[10] Burki, S. J., Guillermo, E. P. & Dillinger, W. R. (1999). Beyond The Centre: Decentralizing The State. *World Bank Latin American and Caribbean Studies*, No: 19636, The World Bank, Washington D.C.

[11] Çekiç, A. (2010). Küreselleşen Dünya'da Yerelleşme Süreci ve Yerelleşmede Demokratik Zeminin Sağlamlaştırılması İçin E-Katılımcılık Çözümünün Değerlendirilmesi. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(2), http://www.arastirmax.com/system/files/dergiler/10693/makaleler/11/2/arastirmax_1710_pp_155168.pdf.

[12] Çelen, M. (2006). *Yerel Yönetimler ve Koşullu Mali Yükümlülükler*. A. Güner, S. Yılmaz, (Ed.), Mali Yerelleşme: Teori ve Uygulama Üzerine Yazılar, Güncel Yayıncılık, 1. Basım, İstanbul.

- [22] Eriçok, R. E. (2011). *Küresel Kriz Sonrasında Kamu Yönetiminde Anlayış Değişimi: Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı*. A. Kesik, H. Canpolat, (Ed.), Küreselleşme ve Kamu Yönetiminde Dönüşüm, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.
- [23] Faguet, J. P. & Sanchez, F. (2008). Decentralization's Effects on Educational Outcomes in Bolivia and Colombia. *World Development* 36(7), <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X08000569>.
- [24] Fritzen, S. A. & Lim, P. W. O. (2006). *Problems and Prospects of Decentralization in Developing Countries*. Encyclopedia of Public Administration and Public Policy, National University of Singapore, http://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CE0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.spp.nus.edu.sg%2FHandler.ashx%3Fpath%3DData%2FSite%2FSiteDocuments%2Fwp%2F2006%2Fwp16_06.pdf&ei=bWkUUPuRLuqO4gS224CIBQ&usg=AFQjCNHEdT2N13jEhrUcl_GXMEZLNQAI9wQ.
- [25] Galiani, S., and Schargrotsky, E. (2001). School Decentralization and Education Quality: The Role of Fiscal Deficits. *Working Papers 41*, Universidad de San Andres, Departamento de Economía, revised Dec 2001, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=297829.
- [26] Gatti, R. (2001). The Economics of Decentralization: A Review of the Literature and the Case of Education Provision. *Development Research Group, The World Bank Working Paper*.
- [27] Hanson, E. M. (1997). *Educational Decentralization: Issues and Challenges*. <http://www.thedialogue.org/PublicationFiles/PREAL%209-English.pdf>
- [28] Hinsz, S., Patel, M., Meyers, C. & Dammert, A. (2006). *Effects of Decentralization on Primary Education: Phase I: A Survey of East Asia and the Pacific Island*. UNICEF Regional Office for Asia and the Pacific, http://www.unicef.org/files/Effects_of_Decentralization_on_Primary_Education_-_Phase_I_A_Survey_of_East_Asia_and_the_Pacific_Islands.pdf.
- [29] Karlsen, G. E. (2000). Decentralized Centralism: Framework For a Better Understanding of Governance in The Field Of Education. *Journal of Education Policy*, Vol:15, No:5, pp. 525-538, <http://www.ingentaconnect.com/content/routledg/tedp/2000/00000015/00000005/art00004>.

[30] Keleş, R. (2010). *Avrupa'ya Uyum Sağlama Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler*. A. Kesik, M. Çak, M. Karakaş, (Ed.), *Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Geleceği*, N. Falay, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara

[31] Keskin, N. E. (2008). *Dünya Bankası ve Eğitimde Yerelleşme: Kamu Okullarında İşletmecilik*. Küreselleşme ve Demokratikleşme Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı, Akdeniz Üniversitesi İİBF Yayını, [http://www.academia.edu/1079299/ Dünya_Bankası_ ve_Eğitimde_Yerelleşme](http://www.academia.edu/1079299/Dünya_Bankası_ve_Eğitimde_Yerelleşme).

[32] Kirmanoğlu, H. (2007). *Kamu Ekonomisi Analizi*. Beta Yayıncılık, 1. Baskı, Kasım 2007.

[33] Leung, F. K. S. (2004). *Educational Centralization and Decentralization in East Asia*. APEC Educational Reform Summit, Beijing, China, <http://ott.educ.msu.edu/apec/downloads/LeungSystemicReform.pdf>.

[34] Litvack, J., Ahmad, J. & Bird, R. (1998). Rethinking Decentralization in Developing Countries. *Sector Studies Series, The World Bank, Washington, D.C.*, <http://www1.worldbank.org/publicsector/decentralization/Rethinking%20Decentralization.pdf>.

[35] Lo, W. Y. W. (2010). Decentralization of Higher Education and its Implications for *Educational Autonomy in Taiwan*. *Asia Pacific Journal of Education*, 30(2), 127-139, <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02188791003721572>.

[36] Martinez-Vaguez, J. & McNab, R. M. (1997). Fiscal Decentralization, Economic Growth and Democratic Governance. *International Studies Program Working Paper: 97(7)*, Andrew Young School of Policy Studies, Economics Department and Policy Research Centre, Georgia State University, http://www.fiscalreform.net/library/pdfs/intergovernmental-decentralization/fiscal_decentralization_economic_growth_and_democratic_governance.pdf.

[37] Martinez-Vazquez, J. and Robert M McNab (2001) Cross-country Evidence on the Relationship between Fiscal Decentralisation, Inflation, and Growth. *International Studies Programme, Georgia University*.

[38] Meloche, J. P., Vaillancourt, F. & Yılmaz, S. (2004). Decentralization or Fiscal Autonomy? What Does Really Matter? Effects on Growth and Public Sector Size in European Transition Countries. *World Bank Policy Research Working Paper3254*, <http://elibrary>.

worldbank.org/docserver/download/3254.pdf? expires= 134390017 3&id =id& accname= guest& checksum 7483E6FD445D9C33B 937FF2E379 CEC1A.

[39] Mello, Luis De and Matias Barenstien (2001) Fiscal Decentralisation and Governance: A Cross-country Analysis. IMF Working Paper 01/71, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2001/wp0171.pdf>

[40] Mutlu, A. (2006). *Eğitim ve Sağlık Hizmetlerinin Desantralizasyonu*. A. Güner, S. Yılmaz, (Ed), Mali Yerelleşme: Teori ve Uygulama Üzerine Yazılar, Güncel Yayıncılık, 1. Basım, İstanbul.

[41] Nadaroğlu, H. (2001). *Mahalli İdareler: Teorisi-Ekonomisi-Uygulaması*. Beta Yayıncılık, Yenilenmiş 7. Baskı, İstanbul.

[42] Neyaptı, B. (2005). Equalization via Fiscal Decentralization. Working Papers 2005/11, Turkish Economic Association. <http://www.tek.org.tr/dosyalar/Bilin-2.pdf>

[43] Nohutçu, A. ve Balcı, A. (2008). *Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı*. A. Balcı, A. Nohutçu, N. K. Öztürk, B. Coşkun, (Ed.), Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar; Sorunlar, Tartışmalar, Çözüm Önerileri, Modeller, Dünya ve Türkiye Yansımaları, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara

[44] Oates, W. (1972). Fiscal Federalism. Hamshire, England: Harcourt Brace Jovanovich.

[45] Oates, W. (1999). An Essay on Fiscal Federalism. Journal of Economic Literature, 47, 1120-1149.

[46] Özcan, M. ve Mutuş, C. (2009). *Katmanlı Yetki (Subsidiarite) İlkesinin Avrupa Birliği'nde Uygulanması*. V. K. Bilgiç, (Ed.), Değişik Yönleriyle Yerelleşme, Bilgiç, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.

[47] Özmüş, L. (2005). *Desantralizasyon (Yerelleşme) ve Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı*. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 10. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Ankara, www.hkmo.org.tr/resimler/ekler/SUO5_175_ek.pdf.

[48] PREMnote 41 (2000). *Decentralization and The Challenge of Hard Budget Constraints*. The World Bank, <http://www1.worldbank.org/publicsector/ decentralization /June21 seminar/budgetconstraints.pdf>.

- [49] Rondinelli, D. A. (1981). Government Decentralization in Comparative Perspective: Theory and Practice in Developing Countries. IRAS, 2, 133-145. <http://ras.sagepub.com/content/47/2/133.citation>
- [50] Sakınç, S. (1998). Vergilendirme Yetkisinin İdarelerarası Tahsisi ve Türkiye Uygulaması. XIII. Türkiye Maliye Sempozyumu: Anayasal Mali Düzen, Maliye Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını No: 12, 14-16 Mayıs 1998, Bodrum-Muğla.
- [51] Sakınç, S. (2012). *Yerel Yönetimler Maliyesi Teori-Politika-Uygulama*. Orion Kitapevi, 3. Baskı, Ankara.
- [52] Scott, Z. (2009). *Decentralization, Local Development and Social Cohesion: An Analytical Review*. GSDRC Research Paper, International Development Department, University of Birmingham, <http://www.gsdrc.org/docs/open/PO60.pdf>.
- [53] Sezer, Ö. (2008). *Küreselleşme Sürecinden Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara, [http://www.scribd.com/doc/78241312/Kuresellesme-Surecinde-Turkiye-de-Yerel Yonetimlerin-Yapısal- Ve-İşlevsel-Donusumu-Structural-and-Functional-Transformation-of-Local-Governments-in-Tur](http://www.scribd.com/doc/78241312/Kuresellesme-Surecinde-Turkiye-de-Yerel-Yonetimlerin-Yapısal-Ve-İşlevsel-Donusumu-Structural-and-Functional-Transformation-of-Local-Governments-in-Tur).
- [54] Sobacı, M. Z. (2011). *İdari Reformun Altın Çağında Kamu Hizmetinde Derin Dönüşüm*. A. Kesik, H. Canpolat, (Ed.), Küreselleşme ve Kamu Yönetiminde Dönüşüm, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.
- [55] Sözen, S. (2005). *Teori ve Uygulamada Yeni Kamu Yönetimi*. Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.
- [56] Spahn, P. B. (1999). Decentralization, Local Government Capacity and Creditworthiness: Macroeconomic Aspects. *ECSIN Working Paper No: 6*, The World Bank, http://siteresources.worldbank.org/INTURBAN_TRANSPORT/Resources/bernd.pdf.
- [57] Şan, G. (2007). *AB ve Yerel Yönetimler Bağlamında Subsidiarite (Yerellik) İlkesi*. <http://www.yerelsiyaset.com/pdf/temmuz2007/11.pdf>.
- [58] Tanzi, V. (1995). *Fiscal Federalism and Decentralization: A Review of Some Efficiency and Macroeconomic Aspects*. Annual World Bank Conference on Development Economics,

The World Bank, http://www.mef.gov.pe/content/dos/pol_econ/documentos/Fiscal_Federalism_Decentralization.pdf.

[59] Tatar, M. (1993). Desantralizasyon ve Sağlık Reformları: Türk Sağlık Sisteminde Yeni Yapılanma Modeline Teorik Bir Bakış. *Amme İdaresi Dergisi*, 26(4), yayin.todaie.gov.tr/goster.php?Dosya=MDU1MDUzMDUy.

[60] Tiebout, C. (1956). A Pure Theory of Local Expenditures. *The Journal of Political Economy*, 64(5), 416-424. http://www.unc.edu/~fbaum/teaching/PLSC541_Fall08/tiebout_1956.pdf

[61] Toksöz, F., Özgür, A. E. ve Koç, L. (2010). *Küreselleşme ve Yerelleşme Bağlamında Yerel Yönetimler*. N. Falay, A. Kesik, M. Çak, M. Karakaş, (Ed.), Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Sorunları ve Geleceği, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.

[62] Toprak, E. (2005). *Etkin ve Demokratik Bir Devlet İçin Türk Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma*. Şubat yayınları, 1. Baskı.

[63] Uluatam, Ö. (2012). *Kamu Maliyesi*. İmaj Yayınevi, Yenilenmiş 12. Baskı, Ankara.

[64] Ulusoy, A. ve Akdemir, T. (2009). Yerel Yönetimler ve Mali Özerklik: Türkiye ve OECD Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c12s21/makale/c12s21m17.pdf>.

[65] USAID (2009). *Democratic Decentralization Programming Handbook*. <http://capacity4dev.ec.europa.eu/public-pub.sector-reform-decentralisation/document/usaid-2009-democratic-decentralisation-programming-handbook>.

[66] Yılmaz, H., Emil, M. F. ve Kerimoğlu, B. (2012). *Yerel Yönetimler Maliyesi – Temel İlkeler ile Mevzuat ve Uygulama Açısından Türk Yerel Yönetim Yapılanmasında Mali Yönetim ve Kaynak Kullanım Sistemi*. Mali Hizmetler Derneği Yayın No: 10, Ankara.

[67] Yuliani, E. L. (2004). *Decentralization, Deconcentration and Devolution: What do They Mean?*. The Interlaken Workshop on Decentralization, Switzerland, http://www.cifor.org/publications/pdf_files/interlaken/Compilation.pdf.

[68] Winkler, D. R. (1989). *Decentralization in Education: An Economic Perspective*. The World Bank Working Paper: 143, Washington, D.C., http://www-wds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/1989/03/01/000009265_3960927170518/Rendered/PDF/multi_page.pdf.

İktisat Politikası Araştırmaları Dergisi
Journal of Economic Policy Researches
Cilt/Volume:3, Sayı/Issue:1,
Yıl/Year: 2016, 55-83

[69] World Bank (2002). *Romania Local Social Services Delivery Study*. Report No: 23492-RO, Vol: 2(Main Report), <http://siteresources.worldbank.org/EXTRO/MA/Resources/lssdmain.pdf>.